

21.2.2001

2587/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Lea Haapkylä

TIEDUSTELUUN VASTAAMINEN

1

KIRJOITUS

Arvostelitte 29.11.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassanne kirjoituksessa Kansaneläkelaitoksen menettelyä eläkeasiassanne. Lähetitte 14.5.2000 lisäkirjeen asiassa.

Kerrotte pyytäneenne 18.10.1998 Kansaneläkelaitokselta kirjallista selvitystä kansaneläkelain mukaisen pohjaosan suuruudesta, jotta voisitte Iso-Britanniassa asuvana arvioida sitä, onko Teillä aihetta ottaa yksityinen eläkevakuutus. Ilmaisette tyytymättömyytenne Kansaneläkelaitoksen Teille 9.12.1998 lähettämän vastauskirjeen johdosta. Siitä saa mielestänne sen käsityksen, että Suomen kansalaisella ei ole oikeutta saada tietoa edes kansaneläkkeen pohjaosan suuruudesta.

Pyydätte oikeusasiamiehen toimenpiteitä asiassa ja viittaatte Neuvoston asetukseen (ETY) nro 1408/71.

2

SELVITYS

Kansaneläkelaitos antoi 7.4.2000 siltä pyydetyn lausunnon. Sen liitteenä oli Helsingin vakuutuspiirin 14.3.2000 ja kansainvälisten asiain ryhmän 10.3.2000 antamat selvitykset.

3

RATKAISU

Totean kirjoituksenne johdosta ensiksi, että kansaneläkettä voi saada Suomessa asuva Suomen kansalainen (myös sosiaaliturvasopimusmaan ja EU- tai Eta-maan kansalainen), jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut täällä vähintään kolmen vuoden ajan (muun maan kansalaisella viisi vuotta välittömästi ennen eläkkeen alkamista). Kansaneläkkeen määrään vaikuttaa Suomessa asuttu aika. Jos vanhuuseläkkeen hakija ei ole 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa neljäkymmentä vuotta, kansaneläke suhteutetaan hänen täällä asumaansa aikaan. Jos asumisaikaa on vähemmän kuin 40 vuotta, eläkettä vähennetään 1/40:lla täydestä eläkkeestä jokaista puuttuvaa vuotta kohti. Työkyvyttömyys-, työttömyys- ja varhennettu vanhuuseläke maksetaan suhteuttamattomana, jos hakija on asunut Suomessa vähintään 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta. Jos asumisaikaa on vähemmän, eläkettä vähennetään vastaavasti.

Kansaneläke on nykyisin kokonaan eläketulovähenteinen. Oikeus eläkkeeseen ja eläkkeen määrä riippuu siten siitä, miten suuria ovat henkilön muut eläketulot ja niihin rinnastettavat jatkuvat tulot ja korvaukset. Lain mukaan eläkkeeseen vaikuttavat sekä Suomesta että ulkomailta maksettavat eläkkeet ja jatkuvat korvaukset. Ulkomaan eläketuloina otetaan huomioon muun muassa työskentelyn perusteella maksettavat ns. lisäeläkkeet eli ei-lakisääteiset eläkkeet, joita muun muassa Saksassa ja Yhdistyneissä Kuningaskunnissa työnantaja usein järjestää työntekijöilleen.

Eläkevähenteinen kansaneläke on tällä hetkellä enimmillään 2759 markkaa kuukaudessa. Sen voi siis saada Suomessa asuva henkilö, joka on asunut vähintään 40 vuotta Suomessa 16 ikävuoden jälkeen, ja jonka muut eläketulot ja siihen rinnastettavat tulot eivät ylitä tiettyä markkamäärää.

Eläkkeenne määräytymisperusteiden osalta viittaa Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosaston antamaan lausuntoon.

Kansaneläkelaitoksen kansainvälisten asiain ryhmä lähetti 9.12.1998 Teille vastauksen Kansaneläkelaitokselle 18.10.1998 osoittamanne tiedustelukirjeen johdosta. Kirjeessä todettiin seuraavaa: "Sellaista valituselintä, jonne voisi valittaa kirjeistä ei ole. Hallintomenettelylain mukaan Suomessa on sovittu, että asiakkaan kysyessä mahdollisia vakuutusasioitaan, kysely jaetaan sekä Eläketurvakeskukseen että Kansaneläkelaitokseen. Kansaneläkelaitos ei voi koskaan tehdä ennakkolaskelmia eikä selvittää mahdollista oikeutta kansaneläkkeeseen".

Kansaneläkelaitoksen kirjeestä totean, että siinä olisi tullut käsitykseni mukaan selostaa kansaneläkkeen määräytymisperusteiden pääperiaatteet ja ilmoittaa, että kaikille maksettavaa pohjaosaa ei enää ole. Kirjeessä olisi tullut lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että eläkkeen määrän luotettava arviointi on erittäin vaikeaa. Tämä ilmenee myös Kansaneläkelaitoksen antamasta lausunnosta. Totean käsitykseni saman kuin Kansaneläkelaitoksen Helsingin vakuutuspiirin paikallisjohtaja selvityksessään, että tiedusteluunne lähetetty vastauskirje oli kömpelö ja puutteellinen.

Kansaneläkelaitos on sittemmin lähettänyt 13.3.2000 Teille uuden kirjeen, jossa on selvitetty kansaneläkkeen määräytymisperusteita sekä niitä syitä, joiden vuoksi eläkkeen määrän arviointi on vaikeaa.

Asia on näkemykseni mukaan Kansaneläkelaitoksen uuden kirjoituksen johdosta korjaantunut, mikä johdosta kantelukirjoituksenne ei anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän Kansaneläkelaitoksen huomiota siihen, että hyvään hallintoon kuuluu asiallinen ja informatiivinen vastaus asialliseen tiedusteluun.

Kirjoituksenne liite palautetaan ja Kansaneläkelaitoksen lausunto liitteineen lähetetään tiedoksenne.